

СЕКЦІЯ XVII. ЕКОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ЕКОСИСТЕМНІ ПОСЛУГИ ЛІСУ НА ПЛОЩАХ ЛІСГОСПУ

Падун Алла Олексіївна

канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри екології
Національний авіаційний університет, Україна

Природно-господарські особливості лісових екосистеми потребують особливих механізмів оцінки їх екологічного, соціального та сировинного значення. Лісові екосистемні послуги це ресурсні, регулятивні, культурно-соціологічними та підтримуючі послуги.

Особлива увага в сталому лісокористуванні надається екосистемним послугам лісу за усіма класифікаційними характеристиками: ресурси, регуляція, соціальна сфера, підтримувальні функції.

Екосистемні послуги лісів – це сукупність функцій екосистем, які забезпечують збереження навколишнього природного середовища та створюють умови для підтримки й поліпшення життєдіяльності людини. При цьому кожену послугу лісової екосистеми можна оцінити одним чи кількома способами. залежно від вартості прямого використання, вартості непрямого використання чи вартості невикористання.

В контексті визначення особливостей екосистемних послуг лісу нами було проведено дослідження лісгоспу Державне підприємство “Ніжинське лісове господарство”, яке (об’єднує вісім лісництв: Дроздівське, Мринське, Іржавське, Кобижчанське, Вертіївське, Коляжинське, Новоселицьке та Носівське). Площа лісового фонду лісгоспу ДП “Ніжинське лісове господарство” становить 47614,4 га половина якого виділена під експлуатаційні ліси, де запас на 1 га – 238,5 мЗ; середній вік – 64 роки; річний приріст – 4,3 мЗ/га.

Природно-заповідний фонд даного лісгоспу складається з регіональних ландшафтних парків; заказників загальнодержавного та місцевого значення та також пам’яток природи і заповідних урочищ.

Заготівля лісової продукції в ДП “Ніжинське лісове господарство” включає деревину, лісоматеріали круглі, дров’яна деревина промислового використання, дров’яна деревина непромислового використання. Використання

річного приросту в межах 40%, обсяг по відтворенню лісових насаджень до 200 га. Система лісокористування Ніжинського лісгоспу представлена рубками головного користування, які поділяються на суцільні та поступові. В лісгоспі також проводять заготівлю другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань, використання корисних властивостей лісів на умовах короткострокового тимчасового користування, зокрема це розміщення пасіки та заготівля новорічних сосен та ялино, але монетизація таких послуг забезпечує не значний чистий дохід.

Відмінною рисою лісгосподарської структури в Ніжинському лісгоспі є «прикордонність», адже саме у ніжинських лісах північнополіська кліматично-

географічна зона поступово переходить у лісостепову. Тому й характер зеленого масиву змішаний, що надає йому особливої привабливості: соснові бори змінюють дубові діброви.

Саме в лісгоспах може бути визначена цілісність триєдиного процесу використання, охорони та відтворення двоєдиних компонентів природної основи матеріального виробництва — природних ресурсів та природного життєвого довкілля. Де поєднані в екосистемні послуги сировинні ресурси лісу (деревина, недеревинні ресурси, фауна) та багатосторонні корисні функції лісу, його вплив на життєве середовище (послуги загально-суспільного користування).

Про такі типи лісгоспів як Ніжинський лісова опікунська рада України говорить що повна монетизація послуг на даному етапі застосування методик оцінки не можлива, але необхідно враховувати важливість лісозбереження в системі інструментів державної лісової політики, а також необхідність розвитку приватного ринку екосистемних послуг лісгоспу.

Встановлено, що загрозу для підтримання продуктивності і середовище твірних функцій лісів, а відповідно і їхнього потенціалу щодо надання суспільству послуг екосистем, становлять такі чинники як незаконні рубки, фрагментація лісових масивів унаслідок відчуження лісових земель під забудову, будівництво автодоріг, рекреаційні зони для неконтрольованого відпочинку, неконтрольована заготівля населенням недеревної лісової продукції. Неналежним є моніторинг та контроль місцевих органів влади за дотриманням лісокористувачами вимог екологічного законодавства. Перспективи подальшого розгортання нерегульованої тіньової приватизації лісів, посилення конкуренції між різними формами лісокористування та конфлікти інтересів можуть створити додатковий прес на лісові екосистеми.

Для всебічного розширення екосистемних послуг в ДП “Ніжинське лісове господарство” необхідно впровадження дієвої системи екологізації лісокористування, яка передбачає зокрема :

- відновлення лісі і лісорозведення;
- здійснення заходів щодо підвищення продуктивності поліпшення якісного складу лісу;
- здійснення охорони лісу від пожеж;
- здійснення захисту лісів від шкідників і хвороб;
- забезпечення ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку з урахуванням природних та економічних умов;
- розробка екологічно орієнтованих технологій, спрямованих на збереження й відновлення природних лісостанів, їх біологічного різноманіття;
- розробка програмно-цільових методів лісовирощування, водозбірних засад лісівництва;
- удосконалення систем і технологій головних рубок, рубок формування та оздоровлення лісів.

Список використаних джерел:

1. Державне агентство лісових ресурсів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>.